

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Historické vědy – didaktika dějepisu

Iva Vachková

TEZE DISERTAČNÍ PRÁCE

**Hra v roli ve vyučování dějepisu
Empirická analýza vybraných aspektů**

**ROLE PLAYING IN HISTORY TEACHING
EMPIRICAL ANALYSIS OF SELECTED ASPECTS**

vedoucí práce - prof. PhDr. Zdeněk Beneš, CSc.

2015

ÚVOD

Současná škola už delší dobu volá po opuštění transmisivního pojetí vyučování a vyzývá k využívání aktivizačních metod. Existuje poměrně bohatá teoretická nabídka možností aktivizace žáků, ale praxe, zejména na středních čtyřletých školách, příliš zkušeností s využíváním aktivizačních metod ve vyučování nepřináší. Pokud ano, jde nejčastěji o příklady dobré praxe, které nejsou ukotveny v didaktickém systému. Hraní rolí v dějepisném vyučování, kterému se tato práce věnuje, není v tomto ohledu žádnou velkou výjimkou. Příkladů dobré praxe existuje sice větší množství, ale málokdy se týkají hraní rolí ve vyučování dějepisu na čtyřletých středních školách. Z tohoto důvodu nabízíme vlastní úhel pohledu.

Po teoretické stránce je tato práce inspirována především články historika a didaktika Zdeňka Beneše, anglického historika Roberta Stradlinga a pracemi německých didaktiků dějepisu, zejména Hanse-Jürgena Pandela a Klause-Ulricha Meiera. Cenným pomocníkem nám byla také didaktika dramatické výchovy, zejména práce Josefa Valenty, který se systematicky věnuje i didaktice osobnostního a sociálního rozvoje žáků, práce Evy Machkové, Silvy Mackové, Radka Marušáka, Veroniky Rodové a dalších.

Podstatnou složkou textu je empirická sonda, která byla realizována v letech 2007 - 2011 s jednou třídou žáků čtyřletého gymnázia v Novém Strašecí na základě metodologie akčního výzkumu. Veškeré realizované výukové lekce s využitím hraní rolí v dějepisném vyučování a také rozsáhlejší dramatické struktury jsou původními pracemi autorky této práce, stejně tak jako veškeré další úpravy starších i novějších výukových lekcí. Teoretickou oporou pro tvorbu vlastních výukových struktur poskytlo autorce studium oboru Výchovná dramatika na Katedře výchovné dramatiky DAMU Praha a také autorčina diplomová práce Využití metod dramatické výchovy ve vyučování dějepisu na čtyřletém gymnáziu, obhájená v roce 1997. Podstatnou složku empirické části tvoří komentáře průběhu výukových lekcí a analýzy reflexí a žákovských evaluací.

VYMEZENÍ TÉMATU

Tématem disertační práce je v teoretické části probírka didaktickou literaturou v oblasti obecné didaktiky, didaktiky dějepisu, osobnostní a sociální výchovy a dramatické výchovy směřovaná k hraní rolí ve vyučování. Dále jsou vybrány příklady hraní rolí ve vyučování se zaměřením na dějepisná témata, které jsou reflektovány a analyzovány. Dílčím

tématem jsou také vlastní návrhy využití hry v roli v dějepisném vyučování na čtyřletém gymnáziu, včetně návrhů využitelných technik plné a částečné rolové hry. V praktické části je pak cílem analýza realizovaných lekcí s využitím hraní rolí.

STRUKTURA PRÁCE

Celek práce je obsahově členěn na dvě části - teoretickou a praktickou. Teoretická část disertační práce obsahuje **přehled didaktické literatury věnující se hraní rolí**, který je autorkou okomentován. Na tento přehled pak navazují **praktická doporučení záměrně směřovaná k učitelům dějepisu**. Autorka navrhuje možnosti využití hry v roli v dějepisném vyučování a upozorňuje také na úskalí použití této aktivizační metody. Součástí textu je i přehled technik hry v roli, které jsou efektivní pro využití ve vyučování směrem ke specifickým dějepisným cílům. V těchto doporučeních se snoubí autorčiny praktické zkušenosti s reflexí didaktické literatury. Druhá, **praktická, část práce obsahuje popis realizace empirické sondy založené na akčním výzkumu v běžných vyučovacích hodinách a závěry vyplývající z této empirické sondy**. Empirickou sondu založenou na akčním výzkumu iniciovaly dvě obecnější otázky: Může hraní rolí v dějepisném vyučování napomoci rozvoji osobnosti žáka? Může hraní rolí v dějepisném vyučování napomoci k naplňování edukačních cílů dějepisného vyučování? Tyto otázky pak byly postupně v jednotlivých fázích akčního výzkumu zpřesňovány a proměňovány na základě průběhu a analýzy vyučovacích hodin dějepisu. Práce se snaží sledovat postupný vývoj jedné skupiny žáků na čtyřletém gymnáziu ve třech oblastech - práce žáků v různě velkých skupinách, práce žáků v rolích a dosahování edukačních cílů v oblasti dějepisu.

CÍLE PRÁCE

Základním cílem této práce je nabídnout reflektovanou praktickou zkušenost ze systematického využívání metody hry v roli při vyučování dějepisu s celou třídou čtyřletého gymnázia, která je také ukotvena v didaktickém systému, a ověřit možnosti využití metody hraní rolí v dějepisném vyučování. Celek práce popisuje praktické zkušenosti s využitím metody hraní rolí a jejich nejrůznějších technik v praxi dějepisného vyučování a mapuje cestu jedné třídy žáků čtyřletého gymnázia od prvních zkušeností s hraním rolí v dějepisném vyučování v prvním ročníku až po natáčení virtuální hospitace pracovníky Výzkumného ústavu pedagogického Praha ve čtvrtém ročníku studia. Zkušenosti z práce

v roli jsou reflektovány různými způsoby (fotografie, videonahrávky, žákovské práce a žákovské evaluace) a uvedeny do didaktického systému s důrazem na plnění edukačních cílů v oblasti vyučování dějepisu, osobností a sociální výchovy a hraní rolí ve vyučování. V závěrečných částech empirické sondy je pak cílem zjistit, zda se cíle ve všech třech sledovaných oblastech při zanesení do Bloomovy revidované taxonomie cílů vzájemně propojují a doplňují. Z tohoto důvodu je v práci obsažena právě aplikace Bloomovy revidované taxonomie cílů pro zjištění úrovně plánovaných cílů ve znalostní a kognitivní dimenzi.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Základním teoretickým východiskem je odborná didaktická literatura věnující se hraní rolí ve vyučování v několika sledovaných oblastech (obecná didaktika, didaktika dějepisu, didaktika osobnostního a sociálního rozvoje, didaktika dramatické výchovy), včetně novějších didaktických prací z pera německých (Hanse-Jürgena Pandel a Klause-Ulricha Meier) a anglických didaktiků (R. Stradling). Pro empirickou část práce je východiskem základní teorie akčního výzkumu ve školním prostředí, zejména pak práce D. Nezvalové, T. Janíka, J. Hendla a dalších.

APLIKOVANÉ METODY

Na sledovaném teoretickém materiálu je aplikována metoda reflexe a analýzy. V empirické části pak přichází na řadu analýza fotografií, videozáznamů, žákovských výstupů (praktických cvičení při výukových lekcích), písemných prací a žákovských evaluací.

ZÁVĚRY PRÁCE

Předkládaná disertační práce přináší v teoretické části komentovaný přehled didaktické literatury zmiňující hru v roli v oblasti obecné didaktiky, didaktiky dějepisu, dramatické výchovy a osobnostní a sociální výchovy. Na konci teoretické části jsou uvedena přehledně praktická doporučení pro učitele dějepisu, která si kladou za cíl nabídnout možnosti a upozornit na případná úskalí při využití hraní rolí v dějepisném vyučování. Tato doporučení vycházejí ze sledované literatury, z vlastní praxe a jsou zpětně doplněna o poznatky z realizace empirické sondy v letech 2007 - 2011. Snaží se tedy propojovat teorii s praxí.

Výsledky empirické sondy upozorňují na několik důležitých skutečností:

- 1. Efektivně využívat hraní rolí v dějepisném vyučování znamená pro žáky projít poměrně dlouhou a obtížnou cestu postupného poznávání možností této metody.** Zpočátku se žáci nedokáží na přípravu hraní v roli a vlastní proces soustředit, zacílit svoji pozornost k sledovaným cílům. První vstupování do rolí je pro ně obtížné. Je doprovázeno rozpaky a výbuchy smíchu. Žáci nedokážou najít vhodné gesto, které vyjádří jejich záměr v živém obrazu, nevydrží po celou dobu modelové situace realizované plnou hrou v roli zvolenou roli udržet a použít vhodné výrazové prostředky, které by podpořily jejich věrohodnost a umožnily „divákům“ odhalit jejich záměry. Když si ale postupně zvyknou na používání této metody, nabídne jim velký potenciál - využití vlastní tvořivosti společně s nepřebernými možnostmi interpretace zdrojových materiálů. Na konci této dlouhé cesty je pak intenzivní emocionální i umělecký zážitek žáků a naplnění dějepisných cílů pro učitele (věrohodná rekonstrukce situací z minulosti, tvořivá interpretace pramenného materiálu, rozvíjení vciťování se do postav z minulosti, které pak vede k větším pochopení minulých dějů).
- 2. Při práci na přípravě modelových situací s hraním rolí je žákům předkládán pečlivě vybraný pramenný materiál, který se žáci učí interpretovat.** Vyhledává-li žák informace pro věrohodné hraní role, nevnímá tolik odborný nebo historický text jako překážku, kterou raději ani nebude zkoušet zdotat, ale jako zdroj informací pro jeho hru v roli. V takových chvílích i výkladové vsuvky vnímá lépe, pomohou mu dodat potřebné informace. Tyto přípravné části jsou velice důležité pro žáky směrem k věrohodnosti předváděného a náročné i na učitele. Jeho příprava musí být daleko podrobnější. Po dobu přípravy je učitel k dispozici žákům, kteří potřebují pomoc. Zpočátku rady vyhledávají často, postupně jsou při práci se zdrojovým materiálem samostatnější. Učitel je však zodpovědný za udržení uvažování žáků v uvěřitelných a věrohodných mezích. Proto by měl mít přehled o tom, co se ve které skupině děje, aby pak nebyl nepříjemně překvapen fantazijní interpretací. Na uvedení anachronismů a mylných interpretací nikdy není pozdě. Efektivní však je, aby na ně vůbec nedošlo.
- 3. Velmi důležitou funkci mají diskuse při předvádění modelových situací s rolí hrou a reflexe činností.** Při vyučování s promyšleným používáním hry v roli se žáci se

často pohybují v několika úrovních - v roli aktéra a v roli diváka, v roli interpreta předvedeného, ale například i v roli autora nového díla. Mezi těmito různými póly se pohybují v rychlém časovém sledu, ale na základě logických souvislostí. Vede to i rozšiřování multiperspektivního vnímání. I při diskusích si žáci uvědomují různé možnosti pohledů a své představy vzájemně konfrontují, učí jeden druhého, učitel je upozaděn. Stejně obohacující je i práce v různě velkých skupinách. Zpočátku si žáci nevědí rady ani s jednoduchou domluvou. Při skupinové práci celé třídy (ta je někdy rozdělena například na jedenáct trojic či sedm až osm čtveřic) se na počátku ukázala jedna velká potíž - žáci si nedokázali vytvořit funkční okruh vnitřní samoty, zajímala je aktivita ostatních skupin, všechno je rušilo. Častým používáním skupinové práce a proměnami velikostí i složení skupin školní třída postupně zvládne skupinou komunikaci v prostoru jedné třídy. Žáci pak spolu lépe komunikují, lépe se poznají a ve třídě panuje lepší atmosféra. Žákovské evaluace i empirická sondy prokázaly, že sledovaní žáci možnostmi pro tříbení svých názorů ve skupinách příliš neměli a možnost skupinové práce vítali. Nelze vyloučit ani to, že častější diskuse při hodinách s využitím hraní rolí mohou mít podíl i na celkovém zrání žáků. To by ale musel sledovat především psychologický výzkum.

4. Obecně se předpokládá, že pokud je práce s nějakými fakty propojena s prožitkem žáka, dochází k lepšímu a trvalejšímu zapamatování předkládaných fakt. Vzhledem k tomu, že dobře provedené hraní rolí ve vyučování dějepisu s prožitkem spojeno je, dá se tato úvaha přenést i na to, že hraní rolí v hodinách dějepisu podporuje lepší a trvalejší zapamatování faktografických údajů. Tato **empirická sonda** však **nepotvrdila souvislost mezi prožitkem v roli a lepším fixováním faktografie**. Výsledky písemných prací ověřujících znalost faktografie však byly průměrné. V této oblasti by bylo třeba ještě dalšího šetření.
5. Pokud při použití hry v roli v dějepise na čtyřletém gymnáziu **zformulujeme cíle v oblasti dějepisu, osobnostní a sociální výchovy a hraní rolí a vyneseme je do revidované Bloomovy taxonomické tabulky cílů, zjistíme, že hraní rolí a práce v různě velkých skupinách posunuje splnění cílů ve znalostní dimenzi do oblasti procedurální a metakognitivní a v dimenzi kognitivního procesu pak do kategorií aplikovat, analyzovat, hodnotit a tvořit**. Jinak řečeno - hraní rolí v dějepisném vyučování a práce ve skupinách podporuje přenesení dosahovaných cílů dějepisného

vyučování do vyšších úrovní znalostní i kognitivní dimenze a může tak efektivně napomáhat jejich plnění.

6. Nepřímo také tato empirická sonda potvrzuje, že **radost žáků ze hry a z jejich vlastní tvořivosti je podstatnou motivační složkou**. Pro obsáhlost celého materiálu jsme však tuto otázku systematicky nesledovali. Tato teze však v sobě nese potenciál pro jeden z dalších možných výzkumů realizací metody hry v roli v dějepisném vyučování.

Tato práce je zatím prvním systematickým pokusem analyzovat hraní rolí v dějepisném vyučování na čtyřletém gymnáziu při běžné školní praxi a vychází z konkrétní práce jedné učitelky a jedné konkrétní školní třídy. Výsledky empirické sondy v této práci tedy nelze zobecňovat, což odpovídá také principům akčního výzkumu na mikroúrovni.

Nabízí se zde ale možnost další práce v této oblasti - sledovat např. obdobným způsobem několik učitelů, kteří by pracovali na různých školách stejného typu s identickými výukovými lekcemi. To by ale už byla práce pro celý tým odborníků a bylo by také vhodné, aby se učitelé pracující s navrženými strukturami stali také subjekty dalšího výzkumu stejně tak jako jejich žáci.

Domníváme se, že rozsáhlejší výzkum praktického využívání hraní rolí v dějepisném vyučování by byl pro další rozvíjení tohoto způsobu práce velmi užitečný. I proto, že dosavadní zkušenosti popsané v článcích a odborných publikacích vycházejí zpravidla z jedné či dvou realizací s jednou či dvěma skupinami žáků.

Pevně věříme, že tato práce by mohla napomoci dalším učitelům dějepisu, kteří uvažují o systematickém zařazení hraní rolí do své běžné školní praxe, lépe se v problematice orientovat a získat odvahu k praktickým krokům.

V každém případě tato práce také ukazuje, že úspěch nepřichází hned a cesta k němu je zajímavá, ale i dlouhá a náročná. Odměnou pak t učitelé mohou být zážitky, které mu žáci připraví svou aktivní prací na tématu, a vědomí, že dějepisné cíle může pomoci naplňovat i s použitím celé škály zajímavých technik, které žáky zaujmou. Nejvyšším ziskem na obou stranách (učitele i žáků) pak podle nás je společný prožitek ze spolupráce.

SEZNAM LITERATURY

Monografie a sborníky

- BADENBERGER, B., *Otevřené učení v 28 krocích*. Praha: Portál, 1994. 118 s. ISBN 80-7178-137-1.
- BENEŠ, Z., *Historický text a historická kultura*. Praha: Karolinum. 224 s.
- BENEŠ, Z. (ed.) *Historie a škola I. Otázky koncepce českého dějepisu*. Úvaly: Albra, 2002. 46 s. ISBN 80-86490-81-5.
- BENEŠ, Z. (ed.) *Historie a škola II. Člověk, společnost, dějiny*. Praha: ÚIV, 2004. 71 s.
- BENEŠ, Z. (ed.) *Historie a škola III. Člověk, společnost, dějiny II*. Praha: ÚIV, 2006. 115 s.
- BENEŠ, Z. (ed.) *Historie a škola IV. Dějepis a mezipředmětové vztahy*. Praha: ÚIV, 2009. 123 s. ISBN 978-80-211-0575-1.
- BENEŠ, Z. (ed.) *Historie a škola VI. Klíčové kompetence a současný stav vzdělávání v dějepise*. Praha: ÚIV, 2009. 117 s. ISBN 978-80-211-0571-3.
- BENEŠ, Z., GRACOVÁ, B., PRŮCHA, J. a kol. *Sondy a analýzy. Učebnice dějepisu – teorie a multikulturní aspekty edukačního média*. Praha: MŠMT, 2008. 85 s. ISBN 978-80-211-0570-6.
- BELZ, H., SIEGRIST, M. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2001. 375. ISBN 80-7178-479-6.
- BERNE, E., *Jak si lidé hrají*. Praha: Svoboda, 1970. 221 s. ISBN 80-85194-52-X.
- BERTRAND, Y., *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál 1998. 247 s. ISBN 80-7178-216-5.
- BOBROWICZ, W., *Pedagogika i kultura pomiędzy teorią a praktyką*, Lublin: Verba, 2009. 216 s. ISBN 978-83-89468-82-6.
- BUDÍNSKÁ, H. *Hry pro šest smyslů: Kartotéka pro loutkáře i neloutkáře, kteří si umějí hrát s dětmi*, Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2008, 16 s, 109 listů, ISBN 978-80-7068-217-3.
- BURSÍKOVÁ, L., MARTINOVSKÝ, P., *Metodické inspirace. Mezipředmětové vztahy v dějepise. Ze zkušeností z výuky i mimoškolních činností*. Praha: ASUD, 2009. 138 s. ISBN 978-80-903419-4-4.
- CLARK, J., DOBSON, W., GOODE, T., NEELEND, J., *Lekce pro život*. Brno: MU, 2008. 127 s. ISBN 978-80-210-4580
- ČAPEK, V. a kol., *Didaktika dějepisu I*. Praha: SPN, 1985. 272 s.
- ČAPEK, V. a kol., *Didaktika dějepisu II.*, Praha: SPN 1988. 392 s.
- ČAPEK, V., *Perspektivy školního dějepisu v evropských zemích*. Praha: FF UK, 2003. 54 s. ISBN 80-7308-044-3.
- ČAPEK, V., GRACOVÁ, B., JÍLEK, T., VÝCHODSKÁ, H., *Úvod do studia didaktiky dějepisu*. Plzeň: ZČU, 2005. 94 s. ISBN 80-7043-395-7.
- ČÁP, J., *Psychologie výchovy a vyučování*, Praha: Karolinum, 1993. 413 s. ISBN 80-7066-534-3.
- ČERMÁK, MIOVSKÝ, M. (ed.), *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí. Sborník z prvního ročníku konference*. Boskovice: Albert, 2000. 136 s. ISBN 80-85834-96-0.
- ČERMÁK, I., MIOVSKÝ, M. (ed.) *Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí*. Tišnov: Sdružení SCAN, 2002. 122 s. ISBN 80-86620-03-4.
- Český pedagogický výzkum v současných společenských podmínkách. Sborník z 3. konference, Brno 27. a 28. června 1995*. Brno: Cerm, 1997. 174 s. ISBN 80-7204-083-9.
- Dějepis po škole. Ze zkušeností učitelů základních a středních škol*. Praha: ASUD, 1999. 146 s.
- Dějepis ve škole. Ze zkušeností učitelů základních a středních škol*. Praha: ASUD, 1998. 156 s.
- Dějepis ve škole II. Teorie - výzkum - praxe*. Praha: ASUD, 2002. 141 s. ISBN 80-239-0996-7.
- Doporučené očekávané výstupy. Metodická podpora pro výuku průřezových témat na gymnáziích*. Praha: NÚV, divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-87000-77-9.
- DEWEY, J., *Americká pragmatická pedagogika: J. Dewey a jeho američtí následovníci*. Praha: SPN, 1990. 197 s. ISBN 80-04-20715-4.
- Dítě mezi výchovou a uměním. Dramatická výchova na přelomu tisíciletí*. Praha: Sdružení pro tvořivou dramaturgii. 219 s. ISBN 978-80-903901-2-6.
- DUBEC, M., *Zásobník metod používaných v OSV*, Praha: Projekt Odyssea, 2007. ISBN 978-80-87145-02-9.

DVOŘÁKOVÁ, I., Ukázková hodina - dějepis, In *Sborovna. Závěrečná zpráva projektu Sborovna*. Praha: Prázdninová škola Lipnice, o.s., 2011. str.47-48. ISBN 978-80-260-1276-4.

FERJENČÍK, J., *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál, 2000. 255 s. ISBN 80-7178-367-6.

FISCHER, R. *Učíme děti myslet a učit se. Praktický průvodce strategiemi vyučování*, Praha: Portál 1997. 172 s. ISBN 80-7178-966-6.

FIŠER, Z., HAVLÍK, V., HORÁČEK, R., *Sloven, akcí, obrazem. Příspěvek k interdisciplinaritě tvůrčího procesu*. Brno: MU, 2012. 208 s. ISBN 80-210-5389-2.

FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. 384 s. ISBN 80-7178-063-4.

FRÖHLICH, K., REMUS, K. (ed.), *Handbuch des Geschichtsdidaktik*, Seelse – Velber: Kallmeyer, 1992, 844 s., ISBN 3-7800-4920-1.

GAVORA, P., KISSOVÁ, S., Cesta k žiakovi: situačné vyučovanie. In *Sborník prací Filosofické fakulty Brno, Studia Paedagogica*, ročník LI, č.8. , str. 73 - 86. 170 s. ISBN 80-210-3120-4.

GAVORA, P., *Výzkumné metody v pedagogice. Příručka pro studenty, učitele a výzkumné pracovníky*. Brno: Paido, 1996. 130 s. ISBN 80-85931-15-X.

GAVORA, P., *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

GULOVÁ, L., ŠÍP, R. (ed.), *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada, 2013. 248 s., ISBN 978-80-247-4368-4.

GOFMAN, E., *Všichni hrajeme divadlo: Sebe prezentace v každodenním životě*. Praha: Nakladatelství Studia Ypsilon, 199. 247 s. ISBN 80-9024-824-1.

HAVLŮJOVÁ, H., NAJBERT, J., *Paměť a projektové vyučování v dějepise*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2014. 247 s. ISBN 978-80-87912-12-6.

HENDL, *Kvalitativní výzkum*, Praha: Portál, 2012. 407 s. ISBN 978-80-262-0219-6.

HELUS, Z. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada, 2007. 288 s. ISBN 978-80-247-1168-3.

HERMOCHOVÁ, S., *Hry pro život 1 - sociálně psychologické hry pro děti a mládež*. Praha: Portál, 1994. 174 s. ISBN 80-85282-79-8.

HERMOCHOVÁ, S., *Hry pro život 2 - sociálně psychologické hry pro děti a mládež*. Praha: Portál, 1994. 146 s. ISBN 80-85282-80-1.

HERMOCHOVÁ, S., *Poznáváme své spolužáky*. Praha: Projekt Odyssea, 2007. 37 s. ISBN 978-80-87145-28-9.

HERMOCHOVÁ, S., *Skupinová dynamika ve školní třídě*, Kladno: AISIS o. s., 2005

HERMOCHOVÁ, S. *Sociálně psychologický výcvik I*. Praha: SPN, 1982. 210 s.

HERMOCHOVÁ, S. *Sociálně psychologický výcvik II. Příručka pro vedoucí skupin*. Praha: SPN, 1988. 138 s.

HICKSON, A., *Dramatické a akční hry ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha: Portál, 2000. 167 s., ISBN 80-7178-387-0.

HILSKÁ, V. (ed.), *Zlatý fond her IV.*, Praha: Portál, 2013. 160 s. ISBN 978-80-262-0336-0.

HLAVSA a kol., J., *Psychologické problémy tvořivosti*. Praha: SPN, 1981. 238 s.

HORÁK, F., *Aktivizující didaktické metody*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1991. 101 s. ISBN 80-7067-003-7.

HORÁK, F., *Didaktika základní a střední školy*. Praha: SPN, 1985. 245 s.

HORÁK, F., *Kapitoly z obecné didaktiky (Projektování a realizace výuky)*. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého, 1992. 154 s. ISBN 80-7067-167-X.

HRKAL, J., HANUŠ, R., *Zlatý fond her II.*, Praha: Portál, 2011. 168 s. ISBN 978-80-7367-923-1.7

HUDECOVÁ D., *Jak modernizovat výuku dějepisu: výchovné a vzdělávací strategie v dějepisném vyučování*, Praha: Práce, 2007.92. s. ISBN 978-80-7361-037-1.

CHRÁSKA, M., *Metody pelagického výzkumu. Základy kvalitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANÍK, T. *Znalost jako klíčová kategorie učitelského vzdělávání*. Brno: Paido, 2005. 171 s. ISBN 80-7315-080-8.

JANKOVCOVÁ, M., PRŮCHA, J., KOUDELA, J., *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*. Praha: SPN, 1988. 160 s. ISBN 80-04-23209-4.

- JULÍNEK, S. *Úvod do teorie a praxe výuky dějepisu*. Brno: MU, 1995. 155 s. ISBN 80-210-1225-0.
- JULÍNEK, S. a kol. *Základy oborové didaktiky dějepisu*. Brno: MU, 2004. 275 s. ISBN 80-210-3495-5.
- KALOUS, J., *Průvodce přípravou pedagogického výzkumu pro pedagogy a psychology*. Praha: Pedagogický ústav ČSAV, 1983. 72 s.
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol., *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. 447. s. ISBN 80-7178-253-X.
- KALHOUS, Z., *Základy školní didaktiky*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1995. 122 s. ISBN 80-7067-546-2.
- KARAFFA, J., *Dramatická výchova a Mikuláš ve škole*, Ostrava: PF OU, 2012. 142 s. ISBN 978-80-7464-230-2.
- KARAFFA, J. *Umění dialogu v dramatických hrách a improvizacích*. Ostrava: PF OU, 2009. 134 s. ISBN 978-80-7368-733-5.
- KASÍKOVÁ, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997. 152 s. ISBN 80-7178-167-3.
- KASÍKOVÁ, H., *Kooperativní učení a vyučování. Teoretické a praktické problémy*. Praha: Karolinum, 2004. 179 s. ISBN 80-246-0192-3.
- KASÍKOVÁ, H., VALŠOVÁ, A., *Pedagogické otázky současnosti*. Praha: ISV, 1994. 124 s. ISBN 80-85866-05-6.
- KASÍKOVÁ, H., Učitel na cestě inovací. In *Sborník prací Filosofické fakulty Brno, Studia Paedagogica*, ročník LI, 2003, č.8. , str. 55 - 71. 170 s. ISBN 80-210-3120-4.
- KASÍKOVÁ, H., BERAN, V. (ed.), *Učitelství nápadník pro 2. stupeň ZŠ a víceletá gymnázia*, PRAHA: Raabe, 2005.
- KOMÁRKOVÁ, R., SLAMĚNÍK, I., VÝROST, J. (ed.) *Aplikovaná sociální psychologie III. Sociálně psychologický výcvik*. Praha: Grada, 2001. 224 s. ISBN 80-247-0180-4.
- KOTRBA, T., LACINA, L., *Aktivizační metody ve výuce. Příručka moderního pedagoga*. BRNO: Barrister&Principal, o.s., 2011. 185 s. ISBN 978-80-87474-34-1.
- KOTRBA, T., LACINA, L., *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu, 2007. 188 s. ISBN 978-80-87029-12-1.
- KOVALIKOVÁ, S., *Integrovaná tematická výuka*. Kroměříž: Spirála, 1995. 300 s. ISBN 80-901873-0-7.
- KRATOCHVÍL, V. *Dokumentární film jako školský historický obrazový pramen*. Prešov: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2008. 95 s. ISBN 978-80-7165-690-6.
- KRATOCHVÍL, V. *Modely na rozvíjanie kompetencií žiakov*. Bratislava: Stimul, 2004. 118 s. ISBN 80-889882-94-4.
- KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. Brno: MU, 2006. 160 s. ISBN 80-210-4142-0.
- KUČEROVÁ, S. (a kol.), *Česká a slovenská otázka v soudobém světě*. Brno: Konvoj, 2004. 444 s. ISBN 80-7302-061-0.
- KUNSTOVÁ, E. a kol., *Samostatné práce v dějepise. Zadání - vedení - uplatnění*. Praha: ASUD. 122 s. ISBN 80-903419-1-8.
- LABISCHOVÁ, D., GRACOVÁ, B.: *Příručka ke studiu didaktiky dějepisu*: Ostrava: OU FF, 2009. 278s. ISBN 978-80-7368-584-3.
- LUKAVSKÁ, E. *Pozor děti. Didaktické otázky vyučování orientovaného na dítě*. Dobrá voda: Aleš Čeněk, 2003. 197 s. ISBN 80-86473-52-X.
- MACKOVÁ, S. *Dramatická výchova ve škole*. Brno: DIFA JAMU, 1995. 100 s. ISBN 80-85429-16-0.
- MACKOVÁ, S. *Dramatická výchova*. Brno: JAMU, 2004. 216 s. ISBN 80-85429-93-4.
- MACHKOVÁ, E. *Základy dramatické výchovy*. Praha: SPN, 1980. 159 s.
- MACHKOVÁ, E. *Drama v anglické škole. Komentované citace anglických osnov dramatické výchovy*. Praha: ARTAMA, 1991. 101 s.
- MACHKOVÁ, E. *Jak se učí dramatická výchova. Didaktika dramatické výchovy*. Praha: AMU, 2004. 224 s. ISBN 80-7331-021-X.
- MACHKOVÁ, E. *Metodika dramatické výchovy. Zásobník dramatických her a improvizací*. Praha: ARTAMA, 1992. 152 s. ISBN 80-7068-105-5.
- MACHKOVÁ, E. (ed.), *Projekty dramatické výchovy pro mladší školní věk*. Praha: Portál, 2013. 192 s. ISBN 978-80-262-0374-2.

- MACHKOVÁ, E. (ed.), *Projekty dramatické výchovy pro starší školní věk*. Praha: Portál, 2013. 152 s. ISBN 978-80-262-0504-3.
- MACHKOVÁ, E. (ed.), *Projekty dramatické výchovy pro středoškoláky*. Praha: Portál, 2012. 149 s. ISBN 978-80-262-0093-2.
- MACHKOVÁ, E., *Volba literární látky pro dramatickou výchovu aneb Hledání dramatičnosti*. Praha: AMU, 2012. 146 s. ISBN 978-80-7331-214-5.
- MAŇÁK, J. a kol., *Alternativní metody a postupy*. Brno: Pedagogická fakulta Masarykovy Univerzity, 1997. 89 s. ISBN 80-210-1549-7.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. (ed.), *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. 78s. ISBN 80-7315-078-6.
- MAŇÁK, J., KLAPKO, D. (ed.), *Učebnice pod lupou*. Prno: Paido, 2006. 123 s. ISBN 80-7315-124-3.
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. 223 s. ISBN 80-7315-039-5.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: MU, CDVU, 1995. 210 s. ISBN 80-210-1070-3.
- MARUŠÁK, R., KRÁLOVÁ, O., RODRIGUEZOVÁ, V. *Dramatická výchova v kurikulu současné školy*. Praha: Portál, 2008. 128 s. ISBN 978-80-7367-472-4.
- MARUŠÁK, R., *Literatura v akci. Metody dramatické výchovy při práci s uměleckou literaturou*. Praha: AMU, 2010. 195 s. ISBN 978-80-7331-172-8.
- MAYER, U., PANDEL, J. H., SCHNEIDER, G. *Handbuch methoden im Geschichttsunterricht*. Schwalbach/Ts.: Wochenschau Verlag. 2004. 702 s. ISBN 3-87920-436-5.
- MĀRC, J., LENCOVÁ, H. a kol., *Brána školního dějepisu otevřená. (Možnosti výuky mimo školu)*. Ústí nad Labem: UJEP, 2012. 197 s. ISBN 978-80-7414-451-6.
- MĀRC, J. a kol., *Mystifikace ve výuce dějepisu, mystifikace výukou?* Ústí nad Labem: FF UJEP, 2010. 267 s. ISBN 978-80-7414-266-6.
- MĀRC, J. a kol., *Žena jako subjekt a objekt dějepisného vyučování*. Ústí nad Labem: UJEP, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7414-367-0.
- Metodika pro výuku tvůrčího psaní v humanitních předmětech na středních školách*. Praha: Centrum pro kulturní a sociální studie, 2014. 86 s. ISBN 978-80-905868-0-2.
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.
- MOJŽÍŠEK, L., *Vyučovací metody*. Praha: SPN, 1988. 344 s.
- MOON, J. A. et. al., *Krajinou zkušenostně reflexivního učení*. Brno: MU, 2013. 118 s. ISBN 978-80-210-6296-2.
- MORGANOVÁ, N.; SAXTONOVÁ, J. *Vyučování dramatu. Hlava plná nápadů*. Praha: SDV, 2001. 250 s. ISBN 80-901660-2-4.
- Osobnostní a sociální výchova. Tvořivé náměty pro výuku průřezových témat na 2. stupni ZŠ*, Praha: Raabe, 2011. ISBN 978-80-87553-21-3.
- PAVIS, P., *Divadelní slovník*. Praha: Divadelní ústav, 2003. 493 s. ISBN 80-7008-157-0.
- PECINA, P., ZORMANOVÁ, L., *Metody a formy aktivní práce žáků v teorii a praxi*. Brno: PF MUNI, 2009. 147 s. ISBN 978-80-210-4834-8.
- Pedagogický výzkum v ČR (Sborník příspěvků z VIII. Celostátní konference ČAPV u příležitosti 10. Výročí vzniku Fakulty pedagogické TUL)*. Liberec: TUL, 2001. 474 s. ISBN 80-7083-568-4.
- PELIKÁN, J., *Výchova pro život*. Praha: ISV, 1997. 108 s. ISBN 80-85866-23-4.
- PELIKÁN, J., *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Praha: Karolinum, 1998. 270 s. ISBN 80-7184-568-8.
- PRŮCHA, J., *Pedagogický výzkum. Uvedení do teorie a praxe*. Praha: Karolinum, 1995. 132 s. ISBN 80-7184-132-3.
- Psychologické problémy člověka v měnícím se světě*. Praha: UK, 2001. 184 s. ISBN 80-246-0299-7.
- PUNCH, K., *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál, 2008. 232 s. ISBN 978-80-7367-468-7.
- Regionální dějiny v dějepisném vyučování*. Ústí nad Labem: UJEP, 2006. 134 s. ISBN 80-7044-843-1.
- REMSOVÁ, L., KLAPKO, D., *Výzkumný exkurz do dramatické výchovy*. BRNO: MU, 2013. 258 s. ISBN 978-80-210-6651-9.

RODRIGUEZOVÁ, V. Projektové vyučování dějepisu – možnosti využití historických pramenů. In *Acta musealia, suplementa 2005. Sborník příspěvků z konference Muzeum a škola aneb Nebojte se muzea*. Zlín: Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně 2005. s. 58-59. ISSN 0862-8548.

Sborník prací Filosofické fakulty Brno. Brno: MU, 2003. Ročník LI, č. 8. 170 s. ISBN 80-210-3120-4.

Sborovna. Závěrečná zpráva projektu Sborovna. Praha: Prázdninová škola Lipnice, o.s., 2011. 67 s. ISBN 978-80-260-1276-4.

SILBERMAN, M., LAWSONOVÁ, K., *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*. Praha: Portál, 1997. 312 s. ISBN 80-7178-124-X.

SITNÁ, D., *Metody aktivního vyučování. Spolupráce žáků ve skupině*. Praha: Portál, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7367-246-1.

SELIGMAN, M. *Opravdové štěstí (Pozitivní psychologie v praxi)*. Praha: Ikar, 2003. 392 s. ISBN 80-249-0293-1.

SKALKOVÁ, J., *Obecná didaktika*. Praha: Grada, 2007. 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.

SLAVÍK, J., CHRZ, V., ŠTECH, St. (et al.), *Tvorba jako způsob poznávání*, Praha: Karolinum, 2013. 538 s. ISBN 978-80-246-2335-1.

SLEJŠKOVÁ, L., ZELENDOVÁ, E.: *Příklady dobré praxe pro gymnázia*, Praha: VÚP, 2008. ISBN 978-80-87000-21-2.

SLEJŠKOVÁ, L. (ed.) *Klíčové kompetence na gymnáziu*. Praha: VÚP, 2008. 129 s. ISBN 978-80-87000-20-5.

Stereotypy a mýty v dějepisném vyučování. Ústí nad Labem: UJEP, 2008. 166 s. ISBN 978-80-7414-032-7.

SMÉKAL, V. Kvalitativní přístup v psychologickém výzkumu. In *Československá psychologie*. 1983, roč. 27, č.1. str. 50 – 58.

SRB, V., a kol., *Jak na osobnostní a sociální výchovu?* Praha: Projekt Odyssea, 2007. 60 s. ISBN 978-80-87145-00-5.

STANISLAVSKIJ, K., S., *Můj život v umění*. Praha: Svoboda, 1946. 434 s.

STANISLAVSKIJ, K. S., *Moje výchova k herectví (Z deníku hereckého adepta)*. Praha: Athos, 1946. 463 s.

STRADLING, R. *Jak učit evropské dějiny 20. století*, Praha: MŠMT, 2003.

STRADLING, R. *Multiperspektivita ve vyučování dějepisu: příručka pro učitele*, Praha: MŠMT, 2004.

STRAUSS, A. L., CORB INOVÁ, J., *Základy kvalitativního výzkumu Postupy a techniky zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. ISBN 808583460X

ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K., *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

TOMKOVÁ, A., KAŠOVÁ, J., DVOŘÁKOVÁ, M., *Učíme v projektech*. Praha: Portál, 2009. 176 s. ISBN 978-80-7367-527-1.

TUREK, I., *Inovácie v didaktike*, Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave, 2005. 360 s. ISBN 80-8052-230-8.

Vacek, P., *Vybrané kapitoly z pedagogiky*. Hradec Králové : Gaudeamus, 1998. 72 s. ISBN 80-7041-890-7.

VACHKOVÁ, I., *Využití tvůrčího psaní ve vyučování dějepisu na gymnáziu*, In *Metodika pro výuku tvůrčího psaní v humanitních předmětech na středních školách*. Praha: Centrum pro kulturní a sociální studie, 2014. str. 72 - 76. 86 s. ISBN 978-80-905868-0-2.

VALENTA, J., *Didaktika osobnostní a sociální výchovy*. Praha: Grada, 2013. 232 s. ISBN 978-80-247-4473-5.

VALENTA, J. *Dramatická výchova a sociálně psychologický výcvik – srovnání systémů*, Praha: ISV, 1999. 80 s. ISBN 80-85866-40-4.

VALENTA, J., *Kapitoly z teorie výchovné dramatiky (Hraní rolí ve výchově a vyučování; Dramatická výchova a rozvoj sebevědomí)*, Praha: ISV 1995. 200 s. ISBN 80-85866-06-4.

VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: Strom, 1997. 272 s. ISBN 80-901954-1-5.

VALENTA, J., *Osobnostní a sociální výchova a její cesta k žákovi*. Kladno: Aisis, 2006. 226 s. ISBN 80-239-4908-X.

VALENTA, J., Pedagogika osobnostně sociálního rozvoje. In *Sborník prací Filosofické fakulty Brno, Studia Paedagogica*, ročník LI, 2003, č.8., str. 29 - 39. 170 s. ISBN 80-210-3120-4.

VALENTA, J., *Učíme se komunikovat. Metodika komunikace v rámci osobnostní a sociální výchovy*. Kladno: Aisis, 2005. 207 s. ISBN 80-239-4514-9.

VALENTA, J., *Učit se být: témata a praktické metody pro osobnostní a sociální výchovu na ZŠ a SŠ*, Praha: Strom, 2003. 96 s. ISBN 80-86106-10-1.

VALIŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. a kol, *Pedagogika pro učitele*, Praha: Grada, 2007. 404 s. ISBN 978-80-247-1734-0.

VYHŇÁK, P. (ed.), *Vybrané problémy oborové didaktiky dějepisu 1 (v disertačních pracích studentů doktorských studijních programů)*, Brno: MU a Akademické nakladatelství CERM, 2088. ISBN 978-80-21046641 (MU). ISBN 978-80-72046010 (CERM).

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. (ed.) *Aplikovaná sociální psychologie I*. Praha: Portál, 1998. 384 s. ISBN 80-7178-269-6.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I. (ed) *Aplikovaná sociální psychologie II*. Praha: Grada, 2001. 260 s. ISBN 80-247-0042-5.

Výuka dějin 20. století na českých a slovenských školách. Sborník z konference konané ve dnech 3. - 4. 11. 2004 v Ústí nad Labem. Ústí nad Labem: Ústav humanitních studií UJEP, 2006. 193 s. ISBN 80-7044-771-0.

Výzkum školy a učitele. Sborník abstrakt. Praha: PF UK, 2002. 143 s. ISBN 80-7290-089-7.

WAY, B. *Rozvoj osobnosti dramatickou improvizací*. Praha: ISV, 1996. 219 s. ISBN 80-85866-16-1.

ZICH, O., *Estetika dramatického umění*. Praha: Panorama, 1986. 416 s.

ZOUNKOVÁ, D., *Zlatý fond her III.*, Praha: Portál, 2013. 152 s. ISBN 978-80-262-0394-0.

KOL., *Zlatý fond her I.*, Praha: Portál, 2002. 160 s. ISBN 80-7178-635-5.

Články v seriálových publikacích

ČERMÁK, I., Myslet narativně: kvalitativní výzkum „On the Road“, In Sborník z konference Kvalitativní výzkum ve vědách o člověku na prahu třetího tisíciletí

ČERMÁK, I., ŠTĚPANÍKOVÁ, I. Validita v kvalitativním pedagogickém výzkumu. In *Československá psychologie*. 1997, roč. 41, č. 6., str. 503 – 512.

DVOŘÁKOVÁ, I., Bratři Václav a Boleslav. In *Tvořivá dramatika*, roč. VIII, 1997, č. 1. ISSN 1211-8001, str. 1 - 4.

HEATHCOTEVÁ, D., Situace podporující aktivní učení. Čtyři modely, které pomáhají navazovat vztahy mezi školou a společností. In *Tvořivá dramatika*, roč. XXIV., 2013, č. 3. ISSN 1211-8001, str. 29 - 35.

HUDECOVÁ, D., Revize Bloomovy taxonomie edukačních cílů, In BENEŠ, Z. (ed.), *Historie a škola II. Člověk, společnost, dějiny*, Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004, str. 35 – 47.

KASÍKOVÁ, H., Projekty dramatické výchovy pro středoškoláky: In *Tvořivá dramatika*, roč. XXIV., 2013, č. 1. ISSN 1211-8001, str. 32 -33.

KASÍKOVÁ, H., DUBEC, M., Spolupráce učitelů: Od větší k menší neznámé. In *Studia paedagogica*, roč. 14, č. 1, 2009, str. 68 - 86.

MARUŠÁK, R., Mnichov 1938, In *Tvořivá dramatika*, roč. VIII, 1997, č. 1. ISSN 1211-8001, str. 4-8.

NAVRÁTILOVÁ, A., Reflexe v dramatické výchově, In *Tvořivá dramatika*, roč. XXV., 2014, č. 2. ISSN 1211-8001, str. 1 - 19.

NEZVALOVÁ, D., Akční výzkum ve škole, In *Pedagogika. Časopis pro pedagogickou teorii a praxi*, Praha: Státní nakladatelství učebnic, 2003, roč. 53, č. 3, str. 300 – 308.

PRŮCHA, J., ŠVAŘÍČEK, R., Etický kodex české pedagogické vědy a výzkumu, In *Pedagogická orientace*, roč. 19, 2009, č.2. ISSN 1211-4669, str. 89 - 105.

RODRIGUEZOVÁ, V., Drama kolem dějepisu, projektové vyučování dějepisu – možnosti propojení historických pramenů a metod dramatické výchovy. In *Moderní vyučování*, 2005, roč. XI, č. 6, s. 15-16. ISSN 1211-6858.

RODRIGUEZOVÁ, V., Drama v historii. Projektové vyučování dějepisu metodami dramatické výchovy. In *Gymnasion. Časopis pro zážitkovou pedagogiku*. 2005, č. 4, s. 56-59. ISSN 1214-603X.

- ŘEZNÍČKOVÁ, K., Využití metod dramatické výchovy při výuce židovské problematiky na střední škole, In *Tvořivá dramatika*, roč. XVIII, 2007, č.3, ISSN 1211-8001, str. 12 - 29.
- SMÉKAL, V., Kvalitativní přístup k psychologickému výzkumu, In *Československá psychologie*, roč. 27, 1983, č. 1, str. 50 - 58.
- ŠEĎOVÁ, K., ŠVAŘÍČEK, R., Angažovanost žáků ve výukové komunikaci na druhém stupni základní školy, In *Pedagogická orientace*, 2010, roč. 20, č. 3. s. 24 - 48.
- ŠVAŘÍČEK, R., Funkce učitelských otázek ve výukové komunikaci na druhém stupni základní školy, In *Studia paedagogica*, roč. 16, č. 1, 2011, str. 10 - 43.
- ULRYCHOVÁ I. Drama a příběh. Plánování dramatu. In *Tvořivá dramatika*, 2004, roč. 15, č. 1- 4. ISSN 1211-8001.
- ZYMONOVÁ, H., PROVAZNÍK, J. Dramatika pro učitele. In *Tvořivá dramatika*, 1999, roč. 10, č. 2. ISSN 1211-8001.

Závěrečné práce

- CIHELKOVÁ, J., *K problematice výuky moderních dějin na ZŠ*, diplomová práce. Brno: PF MU, Katedra historie, 2011. Vedoucí práce PhDr. Kamil Štěpánek, CSc.
- DVOŘÁKOVÁ, I., *Využití metod dramatické výchovy ve vyučování dějepisu na čtyřletém gymnáziu*, diplomová práce. Praha: DAMU, Katedra výchovné dramatiky, 1997. Vedoucí práce doc. E. Machková.
- KRYSLOVÁ, L., *Akční výzkum záškoláctví*, diplomová práce. Olomouc: FF UP, Katedra psychologie, 2011. Vedoucí práce Mgr. Miroslav Charvát, PhD.
- OPLATKOVÁ REZKOVÁ K., *Den, kdy se mi změnil život*, diplomová práce. Praha: DAMU, Katedra výchovné dramatiky, 2011. Vedoucí práce Mgr. et MgA. Iva Dvořáková.
- RODRIGUEZOVÁ, V., *Vzdělávací potenciál programů tematické kooperativní výuky v kontextu didaktiky dějepisu a dramatické výchovy*, disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická, Katedra pedagogiky, 2011. Vedoucí práce Prof. PhDr. Jaroslav Vaculík, CSc.
- ŘEZNÍČKOVÁ, K., *Využití metod dramatické výchovy při výuce židovské problematiky na střední škole*, bakalářská práce. Praha: DAMU, Katedra výchovné dramatiky, 2007. Vedoucí práce doc. Radek Marušák.

Literatura vztahující se k výukovým lekcím uvedeným v textu práce

- BEZCHLEBOVÁ, M., FRANKOVÁ, A., ŠTICHOVÁ, E., *Cesta, cíl neznámý (Čítanka)*, Praha: Academia, 1995, 165s., ISBN 80 -200-0519 -6.
- BOBKOVÁ, L., Zhořelecký dvůr a rezidence vévody Jana. In: *Dvory a rezidence ve středověku II. Skladba a kultura dvorské společnosti*, Praha: Historický ústav AV ČR, v.v.i., 2009. 510 s., ISBN 807286134, s. 197 – 214.
- FRITTA, B., KLÍMA, I., *O chlapci, který se nestal číslem*, Praha: Židovské muzeum, 1998. 55 s. ISBN 80-85608-20-0.
- HORA, P., *Toulky českou minulostí 1*, Praha: Práce, 1985. 224 s.
- CHARVÁTOVÁ, K., *Václav II., král český a polský*, Praha: Vyšehrad, 2007. 343 s. ISBN 978-80-7021-841-9.
- CHLÁDKOVÁ, L., *Terezínské ghetto*, Praha: Naše vojsko, 2005., 47 s. ISBN 80-86758-18-4.
- KALISTA, Z., *Stručné dějiny československé*, Praha: Vyšehrad, 1992. 410 s.
- KAŠPAR, O. *Tam za mořem je Amerika*. Pardubice: Kora, 1992.
- KOL., *Dějiny země Koruny české*, Praha: Paseka, 1992. 656.s. ISBN 80-7185-607-X.
- KOLÁR, J. (ed.), *Středověké legendy o českých světcích*. Praha: Lidové noviny, 1998. 261 s. ISBN 80-7106-280-4.
- Kosmova kronika česká*, Praha: Svoboda, 1972. 261 s.
- KOUDELKOVÁ, J., *Naše dějiny v datech*, Praha: Albatros, 1987. 474 s.
- Kronika tak řečeného Dalimila*, Praha: Svoboda, 1977. 236 s.
- KUDĚLKA, V., *Malý labyrint literatury*, Praha: Albatros, 1982. 600 s.

KUTHAN, J., Přemysl Otakar II. : král železný a zlatý, král zakladatel a mecenáš, Vimperk: Tina, 1993. 370 s. ISBN 80-85618-10-9.

LAGUS, K., POLÁK, J., Město za mřížemi, Praha: Naše vojsko, 1964. 365 s.

NAVRÁTIL, J. *Stručné dějiny USA*. Praha: Academia, 1984. 525 s.

ORTEN, J., *Červená kniha (Spisy 3)*, Praha: Československý spisovatel, 1994. 327 s. ISBN 80-202-0504-7.

PALACKÝ, F., *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě*, bez místa a roku vydání. 1279 s.

PLCH, J., *Antologie ze starší české literatury*, Praha: SPN, 1987. 262 s.

ŠVÁB, M., *Antologie ze starší české literatury*, Praha: SPN, 1964. 339 s.

WEISSOVÁ, H., *Zeichne, was Du siehst. Zeichnungen eines Kindes aus Theresinestadt*, Göttingen: Wallstein Verlag, 1998. 167 s. ISBN 3-89244-316-5.

ŽEMLIČKA, J., *Století posledních Přemyslovců*, Praha: Melantrich, 1998. 232 s. ISBN:80-7023-281-1 .

ŽEMLIČKA, J., *Přemysl Otakar I.*, Praha: Svoboda, 1990. 368 s.

Internetové zdroje

Aplikace inovovaného klasifikačního rámce B. S. Blooma

Dostupné: http://it.pedf.cuni.cz/strstud/edutech/2010_Klamt/#p1

(ověřeno 29. 5. 2015)

Doporučení Rady Evropy o výuce dějepisu v Evropě 21. století.

Dostupné: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/doporuzeni-rady-evropy-o-vyuce-dejepisu-v-evrope-21-stoleti>

(ověřeno 29. 5. 2015)

DVOŘÁKOVÁ, I., *Gymnaziální rok 1941-42 aneb Čím žila protektorátní škola a čím žije škola dnes? - metodický model*

Dostupné: http://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=791%3Atext-1&catid=93%3Ametodicky-model-gymnazialni-kolni-rok-1941-42&Itemid=109

(ověřeno 29. 5. 2015)

DVOŘÁKOVÁ, I., *Gymnázium v době protektorátu - metodický model*

Dostupné: http://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=442%3Ametodicke-modely&catid=77%3Ametodicke-modely&Itemid=109

(ověřeno 29. 5. 2015)

DVOŘÁKOVÁ, I., *Případ roudnických studentů - metodický model*

Dostupné: http://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=513%3Ametodicky-model-pipad-roudnickych-student&catid=77%3Ametodicke-modely&Itemid=109

(ověřeno 29. 5. 2015)

DVOŘÁKOVÁ, I., *Obrázky z půdy*

Dostupné: <http://www.yadvashem.org/yv/en/education/languages/czech/initiatives/tommy.asp>

(ověřeno 29. 5. 2015)

DVOŘÁKOVÁ, I., *Razie na gymnáziu v Roudnici - metodický model*

Dostupné: http://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=522%3Arazie-na-gymnaziu-v-roudnici&catid=77%3Ametodicke-modely&Itemid=109

(ověřeno 29. 5. 2015)

DVOŘÁKOVÁ, I., *Ze školy do vězení - metodický model*

Dostupné: http://skolakemvprotektoratu.pamatnik-terezin.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=775%3Atext-1&catid=91%3Ametodicke-modely-ze-koly-do-vzeni&Itemid=109

(ověřeno 29. 5. 2015)

HES, M., *Projekt Děvčata z pokoje 28*

Dostupné: <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/projekt-devcata-z-pokoje-28/>

(ověřeno 29.5.2015)

Příklady dobré praxe pro gymnázia

Dostupné: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/priklady-dobre-praxe?highlightWords=RVP+pro+gymn%C3%A1zia>

(ověřeno 29. 5. 2015)

Rámcový vzdělávací plán pro gymnázia

Dostupné: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy?highlightWords=RVP+pro+gymn%C3%A1zia>

(ověřeno 29. 5. 2015)

VÁVRA, J., *Proč a k čemu taxonomie vzdělávacích cílů?*

Dostupné: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/11113/proc-a-k-cemu-taxonomie-vzdelavacich-cilu-.html/>

(ověřeno 29. 5. 2015)

VVBN - 20. století očima děvčat z pokoje 28 L410

Dostupné: <http://didakticke.info/?p=106#more-106>

(ověřeno 29. 5. 2015)

Výzkum „výuka soudobých dějin“

Dostupné: <http://www.ustrcr.cz/cs/vyzkum-vyuky>

(ověřeno 29. 5. 2015)

Aplikace inovovaného klasifikačního rámce B. S. Blooma

Dostupné: http://it.pedf.cuni.cz/strstud/edutech/2010_Klamt/#p1

(ověřeno 29. 5. 2015)